

gyar költészetén nagyon is érthetően, mégis valószerűtlenül hosszú időn át uralkodó önsajnálát és világfájdalom, vagy az egyszerű, rezignált, mindent elhumorizáló öncélúság csapdáit. Végre úgy tűnik, a paródia lehet szelíd is, a kritika intelligens és humoros. S talán az sem baj, ha a szenvedés, a társadalmi nyomor ellen valaki szót (biztos kézzel formált verset) emel akkor is, ha van még minek örülni, van még mire rácsodálkozni az életben.

Képes Gábor megidézi a Márka üdítőitalok felbontásának *lánykacagásszerűségét*, a télifagyit, az 1980-as évek – ami a '70-es évek végén születettek számára cseppet sem volt átlátszó, cseppet sem tűnt átpolitizálnak – álomszerű valóságát, vagy éppen a szononok *életszerűtlen életszerűségét*. S miért ne tenné? *Az utcafront és az öregember* szokatlansága nem tanúskodik identitásavarról. Szerzőnk jól tudja, mit csinál. Képes játékos lírájának gördülékenysége csak tovább erősíti finom ironizálását, s ha itt-ott kissé modorosnak tűnne is a textus, egy pillanatig sem merül fel, hogy ne ezt kívánná meg a teremtendő atmoszféra. Emlékszik és mereng, mégis jelenvaló. Naprakész és időtlen versek ezek. Hogy csak roppant jól felépített imázs, vagy mindez tényleg igaz, azt döntse el mindenki maga. Egy azonban biztos: semmiképpen nem veszít, aki kezébe veszi ezt a kötetet, s talán elkezd maga is újra

játszani, csak úgy ószintén, szerepek nélkül.

Végezetül álljon itt (ha már a Dunakavics késik) ízelítőnek a kötet egyik verse: „összepakolok és elmegyek / dohos bőröndbe rakodom / a párkányon talált döglött legyet / a konyhában bőgő rekedt táskarádiót / a szék aljára ragasztott / rágógumit és takonygolyót / összepakolok és elmegyek // a kocsi belsejében bólgató plüsskutyaként / a mögöttem kullógókat lesem / a hőség körbefog / Rékát keresem / rákként haladok / kékfüstű Trabantok között / légszomjas szerelem” (*Ami megmarad és ami elvész*). Kalandra fel!

CSEPREGI JÁNOS

(FISZ, Budapest, 2006,
54 oldal, 1400 Ft)

LÁZÁR BALÁZS:

Nézd, Lear papa

A cím, a borító, a tartalom – mind azt sugallja, hogy egy színész verseskötetét forgatjuk. Valójában persze költőt, aki történetesen színész is. A két mesterség vagy kifejezési forma kiegészíti, erősíti egymást, mégsem nevezném Lázár Balázst színész költőnek, mert a jelző mindig szűkít, a *Nézd, Lear papa* szerzője viszont éppen a teljességet igyekszik megragadni. Múlt, jelen és a szoron-

gást vagy bizalmat keltő, a korábbiakból olykor megsejthető jövő a versek tárgya, a kis- és a nagyvilág, gének és galaxisok eltérő előjelű véglete. Lázárnál a csillagok „apró testékszerek”, a fény „kozmosz emlékezet”, s ami mindezt személyessé teszi, az a „belső térítő”, ahol mint ha „minden perc / egyszerre történe” (*Terasz*).

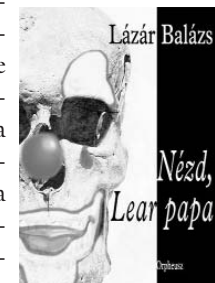
A könyv borítója fekete és fehér mezőre különül; a fehérén koponya látható üresen feketéllő szemgödörrel, melyre valaki a bohócarc attribútumait pingálta. Mintha álarcot cserélne a holtta lett élő, vagy inkább csak fölmutatódik a koponya mint maszk, valaminek az intő jele, s a maszkra újabb maszk vetül, mint mikor két összehajló tükkörszárny között végtelenedik arcunk.

A kötet három ciklusra tagolódik; az első a *Maszk*. Ebben a részben a versek (elsősorban) nem a színész, hanem az ember álarcait veszik számba. A hétköznapi történéseket. „Az ásítás leülepszik lassan a / szoba domborzatán” (*Jel*). A tekintet kikapásztáz az ablakon, miközben a tévé képernyőjén át beömlik lakásunkba a világ. Már nem eposzok, mondák mesélik el istenek és emberek archetípusait, alaphelyzeteit, hanem számtalan televíziócsatornán és a világhálón zúdul ránk az a posztmodern kavalkád, amely valahogy mégis

megteremti a maga hivatkozható tudás- és élménypontjait, esendő isteneit, félisteneit, nyomorultjait. „A tévében nehéz gyerekkoráról vall a sztár – / egy másik csatornán azt mondják Taszár, / s hogy újhaldok kezdődik a háború [...] Aztán hirtelen színt vált az éj, / felforr a légifolyosó, ahogy / óriás vasmadarak repülnek rajta át / s a város felhorkan, mint aki rosszat álmodik”. Valamennyiünk közös élménye ez, csak itt nem hajók siklanak Trója felé, ha-

nem, mint egy apokaliptikus látomásban, repülők szelik az égboltot Jugoszlávia vagy Irak fölött.

A két tó nélküli Kék Tó című ciklusban a szerző, akár egy „emlékrestaurátor”, pár éve az Egyesült Államokban tett tanulmányútja emléktöredékeit alakítja versekké. Némelyikbe novellához elegendő epikus tartalmat sűrít, de a legtöbb költemény a történeteket, hangulatokat idéző, az élményt időben és térben távoli nézőpontból szemlélő költőnek ad lehetőséget a (néhol ironikus és önironikus) reflexióra (például amikor az amerikai pénztáros választ nem váró rutinkérdésére, amely hogyléte felől érdeklődik, közép-európai alaposítással felel). S amikor a kulturális panelek másságából is következő idegenségérzetét feloldódni véli, amikor „már rendszeresen / angolul álmodtam / és otthonosabban mo-



zogtam / a plázának nevezett téren /
[...] nos igazán akkor fogtam fel /
intim viszonyom az anyanyelvvel”
(akkor Arcataban).

A harmadik, a kötetcímet is adó ciklus a Bolond feljegyzéseit tartalmazza. A mindenkori csörgősipkás, aki persze nem bolond, hanem éppenséggel bölcs, s eléggé bátor tükröt tartani a királynak, illetve mindannyiónknak („bár torz a tükröm, / nélküle mégsem ismernél magadra!”). A *Nézd, Lear papa* ugyan Shakespeare-drámát idéz, de a szövegek jelentésmezeje sokkal tágabb, általános emberi tartalmakat hordoz, s ebből következően gyakran döbbenetes erővel rímel mai társadalmunk történéseire. Hűség, kíváncsiság, játék, félelem, indulat sűrűsödik a bolond monológjaiba, amelynek címzettje mindig Lear papa („szenilis barátom, édes egykomám, / cimborám, pajtikám, marharépapám!”). De kicsoda Lear papa, kihez szól a lírai én? Személyiségének egy másik részéhez, hozzánk, Istenhez? Végül is mindegy. Szól valakihez. Valakihez, akiről – ahogy Borges írja egyik versében –: „azt beszéljük, hogy a tükörben lakozik, és hogy aki önmagát nézi, az Őt nézi”.

JENEI GYULA

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2006,*
100 oldal, 1500 Ft)

OTTLIK GÉZA

Összegyűjtött művei díszkiadásban

*Buda, Hajónapló, Próza,
Iskola a határon, Hajnali
háztetők, Minden megvan*

Furcsa ünnep ez a könyv, de gyönyörű ünnep. Végre kezünkben tarthatunk egy Ottlik-összkiadást, s a különböző időpontokban megjelenő, szövegükben folyton pontosodó, változó kötetek után egy tulajdonképpen kanonizált szöveggel találkozhatunk. Ünnep, mert véleményem szerint Ottlik Géza a legnagyobb magyar prózaíró. Tehetségét olyan mértékű szabadsággal tudta ötvözni írásművészetében, amilyenre addig és azóta sem volt példa irodalmunkban. Ideje volt hát, hogy az életmű a maga anyagi mivoltában, szöveggé is méltó helyet kapjon könyvespolcainkon.

Sajátos persze ez a helyzet: 20. századi filológiánk sajátsága, hogy kiemelkedő prózaíróink műveinek még nem létezik tudományosan megalapozott kritikai kiadása, s ezért mind Kosztolányinak, mind Krúdynak, mind Ottliknak csak összegyűjtött, de még nem kritikai igényű kiadását lapozgathatjuk. Hogy miért lenne fontos ez a tudományos igény? Mert tovább építené biztonságérzetünket, melyet e mostani sorozat már megalapozott. Az össze-